

L'escoleta Waldorf de Mallorca: una educació del futur

Laura Pla Jansà

RESUM

L'objectiu d'aquest article és, per una banda, descriure a grans trets les característiques principals de la pedagogia Waldorf-Steiner i, per l'altra, compartir la nostra experiència de molts anys de feina en l'àmbit de l'educació infantil en escoles Waldorf; sobretot, a la de Binissalem, l'única que hi ha per ara a les Illes Balears que segueixi aquest model pedagògic.

RESUMEN

El objetivo de este artículo es, por una parte, describir a grandes rasgos las principales características de la Pedagogía Waldorf-Steiner, y por otra parte compartir nuestra experiencia de muchos años trabajando en el ámbito de la educación infantil en Escoletes Waldorf, y sobre todo a l'Escoleta Waldorf de Binissalem, la única por ahora a las Islas Baleares que trabaja con esta pedagogía.

I. INTRODUCCIÓ

L'any 1998 es va crear a Mallorca l'Associació per la Pedagogia Rudolf Steiner, una associació civil sense ànim de lucre que volia donar a conèixer el pensament i l'obra de Rudolf Steiner (1861-1925).

L'associació duu a terme aquesta tasca a través de dos projectes específics:

- A. Per una banda, el jardí d'infants a l'escoleta Waldorf, inspirada en la pedagogia Steiner. Està obert a nins i nines que tenen entre dos anys i sis, de qualsevol nacionalitat, i vol ser una alternativa nova a les propostes educatives diverses que podem trobar en el nostre entorn. Aquesta iniciativa neix com a resposta a una demanda social en el terreny de l'educació dels infants, sers humans en evolució.

Els centres d'educació Waldorf-Steiner són institucions laiques i autogestionades. Per això, el nostre projecte s'adreça a tothom que estigui interessat en el fet educatiu, que respecti la diversitat ètnica, social, política i econòmica, així com amb la llibertat filosòfica i religiosa.

Per respondre a les necessitats vitals dels menuts, proposem una pedagogia fonamentada en el respecte a l'infant i al seu desenvolupament natural, i en el treball de reflexió per acompanyar-lo en les necessitats que li sorgeixin al llarg de les etapes de creixement.

Des que obrí la primera escola Waldorf a Stuttgart, el 1919, els jardins d'infància i les escoles Waldorf-Steiner s'han estès per tot el món. Actualment, n'hi ha al voltant de 1.500 centres d'educació infantil i 1.000 d'educació primària i secundària, distribuïts per 64 països dels cinc continents, a més dels centres de pedagogia curativa i els de formació del professorat.

- B. Per altra banda, Art i Cultura a Cas Jai Tit. Vol ser un lloc de trobada amb vocació artística i cultural, i té un clar vessant humanista. A banda de les activitats pedagògiques, també s'hi

organitzen exposicions, conferències i seminaris, cursos de pintura amb aquarel·la i altres activitats artístiques, així com vetllades teatrals, poètiques o musicals.

2. ANTECEDENTS HISTÒRICS

La primera escola Waldorf-Steiner va ser fundada a Alemanya l'any 1919 per als infants dels obrers d'una fàbrica de Stuttgart, després d'un dels pitjors moments històrics d'Europa. Rudolf Steiner (1861-1925), filòsof i pedagog austríac, en va ser el fundador i en constituí el primer equip de mestres. En un moment d'inflació aclaparador, durant el qual la societat i les infraestructures estaven enderrocades, aquest enfocament nou de l'educació va haver de ser un acte d'una gran determinació. Amb el viu impuls social dels treballadors i amb la força activa de tots els interessats, Rudolf Steiner va ser convidat perquè hi aportés les seves idees i en coordinés el projecte.

Des del començament, aquesta primera escola va acollir més de 700 alumnes, i va ser la pionera de tot un moviment que es va anar estenent arreu del món. Avui compta amb més de 1.000 escoles de primària, secundària i batxillerat, i prop de 1.500 jardins d'infància, 250 centres de pedagogia curativa per a nens deficients, adults amb problemes d'adaptació i centres de rehabilitació. Alguns seminaris de formació dels professors duen a terme la seva tasca en els cinc continents (vegeu l'annex).

Aquests centres acullen els cicles d'educació infantil, primària, secundària i batxillerat. Aquesta pedagogia, amb més de noranta anys d'experiència, actualment és el moviment educatiu lliure més estès arreu, gràcies que té una gran capacitat per adaptar-se a cultures diferents. Les escoles Waldorf-Steiner fan part de les escoles associades de la UNESCO, atès que comparteixen els mateixos ideals per a l'escola del futur.

Aquesta gran acollida mundial permet la continuïtat educativa als infants de famílies a les quals la vida els ha portat a viatjar i establir-se a països diversos en la societat internacional dels nostres dies.

3. CARACTERÍSTIQUES DE LA PEDAGOGIA WALDORF-STEINER

La pedagogia Waldorf-Steiner és un moviment pedagògic que té les bases metodològiques i didàctiques en un coneixement profund de l'home i del món per part dels mestres. Té un pla d'estudis complert, en el qual s'integren en harmonia les activitats intel·lectuals, artístiques i pràctiques.

Educar el nen implica acompanyar-lo a través de les etapes diverses del desenvolupament corporal, psicològic i cognitiu envers l'autonomia. En ser adult, ha de ser capaç de tenir iniciativa i escollir lliurement, és a dir, d'actuar de manera creativa en el seu entorn. És per això que l'alumne és, en tot moment, el centre del currículum.

L'objectiu principal és formar nens en llibertat, de manera que puguin fer front als reptes pràctics de la vida i societat actuals. Els infants que van a les escoles Waldorf-Steiner reben les eines vitals per formar-se com a individus respectables.

En una societat que canvia contínuament, les qualitats de flexibilitat, seguretat en un mateix i iniciativa són molt necessàries. S'exigirà a les persones que pensin globalment i que actuïn localment. Però això, sempre és més fàcil de pensar que de fer. Aquest ha de ser, doncs, l'objectiu primordial d'una educació que es pren seriosament les necessitats dels individus i de la societat. El simple coneixement intel·lectual, tal com s'exigeix avui en els exàmens convencionals, és clarament insuficient. En un món inundat d'informació, de dades i estadístiques, l'habilitat més preuada serà la capacitat de judici.

3.1. L'educació infantil

Fins fa ben poc, l'educació dels primers anys de vida ha estat una de les grans oblidades del sistema educatiu. Per sort, però, això canvia i avui en dia, amb la creació dels espais familiars i els equips d'atenció primerenca, es comença a valorar aquest període com el més important de la vida d'una persona. En aquesta etapa, el nen està completament obert a les impressions sensorials que li arriben des de l'exterior i que influeixen directament en el seu desenvolupament físic i anímic.

Hom ha pogut comprovar que la infantesa és modificada sota la influència de la civilització tècnica. Els nens que acollim avui a les escoles són diferents dels que hi anaven fa vint-i-cinc anys: són més nerviosos, tenen un comportament més desequilibrat, la seva salut és més inestable i tenen menys resistència física i psicològica. Alguns nens són tan hiperactius que han de prendre tranquil·lizants forts perquè puguin anar a escola sense causar gaires problemes.

Això a banda, algunes recerques d'aquests darrers anys revelen que una quarta part de la població adulta de les grans ciutats pateix trastorns, l'origen dels quals es remunta a la infantesa: neurosis, malalties psicosomàtiques, trastorns de la personalitat i addiccions diverses.

A l'escoleta, per tant, hom té una cura especial de l'entorn perquè el nen pugui créixer com ho faria una llavor en terra fèrtil.

L'espai físic de l'escola infantil intenta recrear al màxim un ambient familiar, en el qual els nens se sentin protegits i segurs, tenint cura especialment de la calidesa i l'ambient estètic. Els colors emprats són suaus i creen un ambient harmoniós. Les joguines són de materials naturals (fusta, llana, cotó...) perquè els nens puguin desenvolupar al màxim tots els sentits i la creativitat; però, també són molt senzills per estimular el joc imaginatiu.

L'objectiu primordial d'aquesta etapa és estimular els sentits i la imaginació i enfortir la voluntat. Es potencia la convivència dels infants d'edats diferents amb la finalitat d'estimular el sentit social i la cooperació. S'alternen les activitats d'expansió (joc lliure, cançons...) i les de concentració (contes, berenar, activitats manuals...).

Per això, el dia i les activitats tenen un ritme i una estructura regular:

- Joc lliure, gràcies al qual el nen pot triar els materials per crear els seus jocs i joguines, i exercitar, per tant, la fantasia. És molt important que se senti en llibertat i que això es repeteixi cada dia. L'activitat que els nens duen a terme a través d'aquesta tasca permet que, quan arriben a l'etapa escolar, estiguin molt motivats per aprendre.

- Rimes, contarelles, jocs de dits i contes, que desperten el món de fantasia de l'infant.
- Berenar dins la classe. El preparen amb la mestra i els companys.
- Jocs en cercle, jocs motrius i petites escenificacions que permeten el nen descobrir el que passa en la natura segons cada època de l'any, i viure-ho.
- Celebrar les festes tradicionals, la qual cosa dóna l'oportunitat a l'infant de viure el ritme de les estacions com una gran respiració entre la concentració hivernal i l'expansió de l'estiu. Alhora, li ofereix la seguretat que suscita la repetició, any rere any, de les mateixes festes.
- Activitats artístiques i manuals, com ara dibuixar, pintar amb aquarel·les, modelar amb cera, fer pa i treballar la llana, permeten que el nen tingui contacte amb el món adult de les activitats artesanals, ja que experimenta amb la tècnica.
- Aprenentatge a través de la imitació i repetició, entenent per imitació la força i l'impuls de créixer i evolucionar, d'educar-se. El nen imita l'activitat del mestre, per la qual cosa l'adult ha de dur a terme totes les tasques amb cura i respecte.

En l'etapa de l'educació infantil, les habilitats físiques tenen prioritat respecte de les abstractes o intel·lectuals, de manera que el menut és preservat d'una intel·lectualització prematura. Observar el valor de cada cosa i imitar actituds quotidianes permeten l'infant aprendre durant l'acció de fer. No obstant això, el preparen plenament per a l'etapa escolar, i també el capaciten perquè pugui fer front a l'aprenentatge sistemàtic i regular.

4. L'ESCOLETA WALDORF DE BINISSALEM

En aquest article pretenem compartir la nostra experiència en l'atenció de nens petits fora de l'àmbit familiar. Tot i que tenir cura dels nens petits fora de casa és una pràctica que es duu a terme ja fa molts anys, encara no és plenament satisfactòria. S'han recollit moltes experiències procedents d'orientacions pedagògiques diverses i que han tingut resultats molt variables. Però, segons la nostra opinió, calen iniciatives que tinguin com a punt de partida el desenvolupament físic i espiritual del nen.

El nostre jardí d'infants està obert sis hores, de les 8.30 h a les 14.30 h. El nostre desig és poder compartir els nens amb els pares. Així, la família continua tenint influència sobre l'educació dels fills, i els nens tenen ocasió de «socialitzar-se» (gran paraula de moda aquests darrers anys!), però també de retrobar-se en un espai més tranquil. Les educadores acullen els nens i els acomiaden, no hi ha canvis de torn i tothom es coneix. Això dóna tranquil·litat i repòs als infants, que no se senten confosos amb les anades i vingudes dels adults. A vegades, però, aquesta estabilitat és un problema, ja que alguns pares necessitarien que l'escoleta estigués oberta més hores. Alhora, però, volen el millor jardí d'infants del món, amb personal somrient i relaxat! La nostra decisió ha estat pensar primer en les necessitats dels nens, tot i ser conscients que no podem oferir el servei que tothom voldria; després sempre es poden trobar solucions!

Fem feina amb nens que tenen entre dos anys i sis, i tots formen un sol grup. Això vol dir que ens ocupem d'etapes evolutives molt diferents, i que podem tenir en compte el ritme del desenvolupament infantil. Pels nens és un gran avantatge, perquè poden comprendre l'atenció tant dels més petits com dels més grans, ja que és en situacions normals d'imitació que tenen l'oportunitat d'aprendre com han de tenir cura dels altres. Avui en dia, la vida familiar ja no és tan rica i variada com abans; molts de nens són fills únics, no tots tenen un cercle ampli de cosins, parents i veïnats d'edats diferents amb qui puguin jugar... Per això, l'escoleta es converteix en el nucli acollidor i familiar de relació.

Podem acollir un màxim de vint-i-cinc nens perquè volem poder tenir cura de cada un d'ells cada dia, i també perquè volem que el jardí continuï essent un jardí acollidor, amb gespa, arbres, flors, caragols, someretes i papallones! Distribuïm el nostre grup de manera que hi hagi un màxim de cinc nens de cada edat, la qual cosa vol dir que cada any deixen l'escoleta cinc o sis nens i que n'hi comencen cinc de nous, de manera que el grup no es desestabilitza gaire.

La nostra escoleta és al centre de Binissalem, devora la plaça de l'Església i el parc de la Rectoria, on anem a jugar un cop per setmana. És un casal gran, té molta claror i un jardí gran. Poder estar en un jardí és gairebé un dret fonamental dels nens. Un jardí amb amagatalls, amb arbres per enfilarse, fruita per recollir i fer suc o confitura, amb arena per fer castells i pastetes, amb roba que s'eixuga al sol; un jardí en el qual el joc es transforma constantment mentre els adults fan les seves feines: sempre hi ha fulles i arena per escombrar! L'adult els està a prop, però sense destorbar el joc infantil. Tenim un «vestuari de pluja», amb botes d'aigua, calçons i jaquetes impermeables per poder sortir al jardí fins i tot quan plou!

Quina alegria és recollir l'aigua amb la pala, saltar en els bassiols, fer rius, preparar sopes...

I, com que és una casa vella, sempre hi ha coses per arreglar! Cada any comencem el curs escolar amb una gran jornada de neteja a fons: en traiem les taules, cadires, els cotxes i camions, el gran vaixell de fusta i el cavall balancí, les teles, pepes i la seva robeta, els cubers de fusta...; cal rentar-ho tot dins ribelles grosses plenes d'aigua i sabó. Quan tot està net, hi escampem cera d'abella, i tot farà olor de net i de nou! Molts pares i mares demanen un dia de vacances per poder ajudar-nos en aquesta jornada. Alguns pinten les persianes, treuen les teranyines que havien passat l'estiu a casa nostra enfilades a les bigues, pinten la barana de l'escala...Tots els nens col·laboren en el que poden. És fantàstic per a ells veure la dedicació dels pares, i recorden amb admiració i orgull que el pare de la Milena es va enfilat amunt, amunt per pintar el sostre!

D'aquesta manera, és més fàcil deixar enrere els dies de platja, i tots estan contents de retrobar amics, jocs i cançons. I, per als nous qui comencen, amb un pedaç o una esponja a la mà sempre costa menys deixar les faldilles de la mare. Hi ha tantes coses per fer! Un cop la feina grossa està enllestida, ens retrobem a la gespa davall la palmera, fem jocs de cercle, cantem i berenem plegats, i acabem el matí deixant l'escoleta a punt per a l'endemà. Aleshores sí, els pares i mares tornaran als seus quefers i nosaltres, als nostres.

Cada any, en acostar-se la primavera, ve un gran camió carregat amb un tona de llenya, que la descarrega a la cotxeria. Ja està tallada, però cal empilar-la bé perquè no caigui. Aquí també tothom

ajuda: duen un tronc o se n'omplen els braços a vessar! Sempre hi ha algun tronc «preciós», perquè té liquen daurat, o una forma especial..., i el guardem per a la nostra taula d'estació o per jugar.

Les mestres ens trobem cada setmana per fer un treball pedagògic: parlem dels infants, intercanviem experiències, tractem aspectes metodològics i aprofundim en l'estudi del ser humà, base de la pedagogia.

Cada trimestre fem una reunió amb els pares, en la qual compartim la vida del grup i tractem també un tema pedagògic: el joc, les festes de l'any, els temperaments, etc.

Juntament amb els pares, organitzem tres firetes a l'any: a la tardor, per Nadal i a la primavera, per donar a conèixer la nostra escoleta. És un bon moment per visitar-nos i parlar amb els pares i educadores, i trobar també llibres sobre educació, material pedagògic, contes per a infants i joguines.

4.1. Un dia a l'escoleta

Els nens, a l'escoleta, han d'aprendre coses que els donin una imatge global per poder trobar més endavant el seu estil de vida. Així doncs, el curs del dia es configura amb aquesta finalitat. És a partir de la convivència quotidiana que el nen pot convertir-se en cocreador de la vida; només quan està envoltat d'adults, els quals, amb alegria, però també amb molta serietat, fan feines útils, el nen pot comportar-se de manera adequada amb les coses que l'envolten, és a dir, pot créixer i enfortir-se no solament per a si mateix, sinó que també per a tots els altres.

Ens preocupem que tots els processos de treball siguin pensats, que tinguin un començament, una continuació i un final, tant els més petits com els més grans. Així, els nens poden seguir tot el procés sencer. Amb l'experiència i la convivència aprenen com funcionen les coses: amb fets i no amb paraules.

En el jardí d'infants les coses ja estan en marxa abans que arribin els menuts. Els educadors hi som un quart abans d'obrir, i comentem algun esdeveniment especial d'aquell dia: un aniversari, un nen absent; repartim les feines del dia i tothom sap què farà.

La primera cosa que cal fer és preparar el berenar. Cada setmana un nen ens porta la senalla amb el berenar per a tots: fruita, galetes d'arròs, confitura, muesli, iogurts. La repetició de les feines quotidianes dóna confiança i seguretat a l'infant, que sap que el dia del muesli ve el seu papà a cercar-lo; que quan hi ha galetes d'arròs és perquè partim d'excursió al parc... Els nens hi col·laboren si ho volen, però no els demanem que ho facin. Tallen la fruita, escorren les taronges, piquen les avellanes, buiden els pots de iogurt. Els més petits ho miren amb prudència, i viuen interiorment el que fan els altres grans. D'aquesta manera, poden organitzar i realitzar les activitats a la seva manera i aprendre a conèixer la vida a poc a poc, com ho varen fer quan encara eren molt petits i cercaven la seva maneta per jugar. Si un nen arriba a una escoleta on els adults no fan feina, què pot imitar? Molt sovint, en aquests casos tot són corredisses amunt i avall sense sentit.

Quan una persona entra en un lloc i tothom està enfeinat, s'implica en aquest corrent de feina, i això interpel·la especialment la voluntat del nen. El nen viu en la voluntat, l'acció i, quan les activitats

tenen un sentit, perquè són necessàries per a aquell dia, hom es preocupa que el nen pugui tenir-ne una imatge global, perquè a poc a poc construeixi una base d'experiències útils per a la vida.

A les 9 h tots els nens ja han arribat a l'escoleta, han penjat els abrics al seu penjador i s'han posat les sabatilles; ja podem tancar la porta. Sempre pot haver-hi algú que s'endarrereixi o un imprevist, però és important que hi hagi un moment en què tothom ja hi hagi de ser. Així, els nens saben qui ha vingut, que el joc pot començar i que ningú no els interromprà; aprenen que tot té un principi i que és important ser-hi, que la presència de cadascú no és indiferent. Aleshores comença el temps del joc lliure.

La mestra està ja enfeïnada amb alguna tasca. Als més petits els agrada quedar devora ella, la miren o l'ajuden, però els qui són més grans es retroben directament per jugar. Instal·len pistes i circuits per fer carreres amb els cotxes; amunteguen taules per al circ; fan el dinar de les pepes i les treuen a passejar; fins i tot, a vegades fan una volta amb el vaixell, amb les motxilles ben plenes d'entrepanes per dinar! Aquesta hora del matí hi ha molta activitat i la mestra és el punt de calma. Ella sempre té alguna cosa per fer: rentar, planxar, preparar el berenar, cosir, però participa amb interès en tot el que passa al seu voltant. Procura que la vida d'aquesta «família nombrosa» estigui plena d'estímuls i que hi regni un cert ordre. A vegades, els nens la conviden a viatjar amb ells, o a escoltar un conte que han preparat.

Els més menuts no solen jugar amb els altres, sinó que al costat dels altres. Per tant, els deixarem tranquils, que entrin i surtin del joc com els sembli. Ells volen entregar-se a les coses i tenir les seves pròpies experiències dels sentits: aguantar una branca, un moixet de llana, veure com endrecen la capsa de costura, com desfilen les formigues..., i per això, cal tranquil·litat. Si no els podem oferir aquesta tranquil·litat i els estem sempre a sobre parlant-los de les nostres experiències i sentiments, ells no poden anar al seu ritme i a la seva manera. És important que es puguin retirar de la comunitat i estar sols: alternar moments de companyia amb moments de solitud és necessari perquè cadascú sàpiga com està. A vegades els adults intervenim massa aviat quan veiem un nen sol; però, si els deixem aquest espai, respectem la seva individualitat, els permetem desenvolupar el seu propi ritme, i, sobretot, els permetem que es trobin a ells mateixos i que visquin el fet d'estar sols com una cosa positiva. Això els dóna una base afirmativa per al seu desenvolupament posterior. Hi ha moments en què el nen necessita pau, però ell no ho pot expressar amb paraules. Deixar en pau un nen és el paper més important de l'adult.

El nen ha de percebre pel seu compte, ha de recollir impressions sensorials i ha de poder explorar ell mateix. L'adult hi ha d'estar sempre a prop per poder-lo ajudar quan calgui, però s'ha de mantenir a la rereguarda.

No podem esperar que nens de menys de tres anys juguin junts; sinó que normalment juguen uns al costat dels altres, però cadascú al seu aire. No poden reprendre el joc del dia anterior, i no tenen un comportament social especialment marcat, sinó que viuen en les seves pròpies necessitats. Si l'espai i les possibilitats hi són, poden observar el joc dels més grans i aprendre a jugar al mateix joc; és a dir, imiten tot allò que veuen, però a la seva manera.

Devers les 10.30 h és l'hora de recollir. La mestra és la primera que comença a posar en ordre les seves coses, i així, mitjançant el joc, tot torna al seu lloc: els cotxes, a la cotxeria; el camió del fens recull la brutor; les pepes se'n van a dormir; la roba, plegada i planxada dins les cistelles; els animals, a la granja...

Tenim cançons per a tots els moments del dia. Cantar és la millor manera de conversar amb els infants. Quan cantem ens allunyem de nosaltres mateixos, la veu es fa neutral i ens obrim a la comunitat. Als nens els agrada cantar i molts ja en saben abans de parlar. No tenim un moment concret per cantar, sinó que cantem quan en tenim ganes i els nens són lliures de participar-hi.

Amb una cançó reunim els nens i tots vénen corrents. Tots ens donem les mans i comença el moment del cercle. Fent una teringa, anem cap a l'entrada, on hi ha l'espai suficient per acollir-nos-hi tots. I allà tornem a ser, drets, tots junts i disposats a retrobar-nos. Fins ara, cadascú havia estat ocupat amb una feina o una altra, sol o amb uns quants amics. Ara estem tots junts, preparats per cantar i ballar cançons adequades a cada estació de l'any. Com que cada dia, i durant unes quantes setmanes, es repeteixen els mateixos jocs i cançons, els nens arriben a aprendre un caramull de poemes, jocs i cançons.

I, amb una cançó, anem cap a la taula del berenar. Cadascú seu al seu lloc, i esperem que hi siguin tots. Encenem una espelma, cantem un «bon dia» i mirem, ara sí, qui ha vingut i saludem cada nen un per un i pel seu nom. Mirem també qui falta avui, i, si ho sabem, expliquem perquè no ha vingut. Fem un parell de jocs de dits, ens donem les mans i ens desitgem «bon profit».

El berenar que hem preparat en començar el dia ja és a taula. El repartim en els bols de ceràmica, servim la infusió en els tassons de vidre i esperem que tothom estigui servit abans de començar. Molt sovint és un gran moment de silenci, no perquè s'imposi, sinó perquè tots estan enfeinats i concentrats menjant. Cadascú menja segons la gana que té, i sempre hi ha menjar suficient per als qui volen repetir. Quan tots han acabat de beure i menjar, cadascú porta el seu bol a la pica de la cuina, va al lavabo, es renta les mans i va a posar-se les sabates.

És l'hora d'anar al jardí. Allà, el joc és molt diferent: hi ha la sorrera, amb pales i poals; cal regar les flors; arreballar les herbes; collir la menta per a les infusions o l'amanida; l'escala i la corda estan penjades perquè s'hi puguin enfilat i gronxar...

És molt important que el nen no faci cap cosa per a la qual no estigui preparat. No cal tenir pressa per ajudar-lo a enfilat-se a un arbre, perquè aleshores li crearem dependència de l'adult. Si els deixem el temps que cal, poc a poc ells mateixos aniran enfilat-se fins on puguin, i en baixaran tots sols. Quina alegria que tenen, quan aconseguen enfilat-se tots sols al gronxador i gronxar-se!!! El nen ha de caure una i mil vegades per exercitar l'equilibri i descobrir les seves pròpies fronteres.

Amb la cançó de tornar cap a la casa, comencem a recollir les pales i galledes; acabem d'escombrar; netegem les sabates de pols i arena, i ens preparam per tornar entrar a l'escoleta i contar el conte. Cada dia, durant tres o quatre setmanes, expliquem el mateix conte, el contem o el representem en forma de teatret de titelles. Passats els primers dies, els nens poden col·laborar-hi, si en tenen ganes.

El mestre s'aprèn el conte de memòria, i el conta cada dia igual. Els nens són ferotges, si canvies una sola paraula o poses una coma de més al relat!

Hem vist, doncs, que el dia passa dividit en dues fases. Per una banda, oferim estímuls als nens a través d'una oferta abundant de materials de joc; sempre són joguines senzilles i fetes amb materials nobles (fusta, copinyes, troncs, teles de seda i cotó...), i també amb l'exemple de la mestra, qui, com una mare a casa, fa feines útils per a la comunitat.

En aquest ventall d'activitats, cada nen pot trobar, al seu temps i a la seva manera, allò que li convingui més per al seu desenvolupament. Per una altra banda, tenim els moments dedicats a una activitat comunitària, com són els jocs de cercle, el berenar i el conte. L'alternança entre el joc lliure, tant a dins com a fora, i l'activitat comunitària són com una gran respiració quotidiana.

En aquestes edats, els nens no en tenen prou amb una sola experiència. Els cal repetir-la una vegada i una altra: els mateixos jocs, les mateixes cançons, les mateixes festes que retrobem any rere any, com una font de seguretat i confiança en el futur, i mai com una rutina. Així, de manera natural, enfortim la seva voluntat, és a dir, l'habilitat i la capacitat d'actuar. Per això, els cal la repetició, com un múscul, que solament s'enforteix amb l'entrenament diari.

5. CONSIDERACIONS FINALS

La manera de viure de la nostra societat, en la qual hi ha tants canvis sobtats en molts d'àmbits, obliga a crear valors nous i actituds. Aquestes transformacions constitueixen una preocupació profunda per a molts pares i mares, que cerquen oferir als fills una educació i formació de qualitat; i la introducció d'aquests nous valors ha de fer-se sobre la base del respecte envers el nen. No hem d'oblidar que la tasca dels pares és ajudar els nens a créixer de la millor manera possible.

Si volem que l'educació desperti en els alumnes seguretat en si mateixos i sentit de participació i responsabilitat socials, calen espais educatius on es posin en pràctica aquests valors i on pares i mestres treballin junts.

Les escoles Waldorf-Steiner responen a aquesta necessitat. Funcionen com un organisme social viu. Un plantejament com aquest fa que totes les persones que hi participen es comprometin a entrar en processos d'aprenentatge nous. És per això que els pares han de trobar a l'escola un estímulo per començar una feina d'autoeducació permanent que els permeti entendre de manera adequada els processos madurats del nen i respondre-hi, ja que cada etapa els exigirà unes actituds i formes d'actuació diferents.

El marc de l'escola és idoni per fer aquesta tasca en equip, per prendre consciència de la importància de la salut, l'alimentació, la higiene, el ritme de vida saludable, el treball pedagògic, tant a casa com a l'escola, etc.

La participació de la família en la vida escolar com a coeducadora comporta la creació d'una escola de pares molt activa, des de la qual es duguin a terme moltes activitats i experiències:

- Organitzar festes, exposicions i mercats
- Preparar conferències i crear grups d'estudi i de treball
- Establir reunions pedagògiques amb els mestres

I, en general, qualsevol iniciativa cultural que comporti un desenvolupament personal i potencii al màxim el camí envers l'autoeducació.

Amb vista al curs escolar que està a punt de començar, proposem, juntament amb el Centro de Formación de Pedagogia Waldorf de Madrid, un Curs de Formació en Pedagogia Steiner a Mallorca.

Aquest curs vol respondre a la demanda de pares, mestres i amics que desitgen formar-se en la pedagogia impulsada per Rudolf Steiner per promoure la creació d'una escola Waldorf de primària a Mallorca.

6. ENLLAÇOS D' INTERÈS

- **Associació de Centres Educatius Waldorf a Espanya:**
<http://www.colegioswaldorf.org>
 e-mail: colegioswaldorf@telefonica.net

- **Centre de Formació de Pedagogia Waldorf (Madrid):**
<http://www.centrowaldorf.com>
 e-mail: centrowaldorf@retemail.es

- **Consell Europeu per a l'educació Steiner-Waldorf:** <http://www.ecswe.org>
- **Aliança per la infància:** <http://www.alianzainfancia.org>
- **Associació Internacional Waldorf per l'Educació del Nen:** <http://www.IASWECE.org>
- **Associació d'Amics de Rudolf Steiner:** <http://www.freunde-waldorf.de/es/>
- **Associació d'Escoles Waldorf:** <http://www.waldorfschule.de>
- **Associació Internacional de Jardins d'Infància Waldorf:** <http://www.waldorfkindergarten.org>

7. ANNEX

Escoles Waldorf-Steiner d'educació infantil arreu del món. Març de 2005

Argentina	20	Geòrgia	1	Liechtenstein	2	Romania	17
Armènia	1	Gran Bretanya	45	Lituània	3	Rússia	32
Austràlia	27	Haití	1	Luxemburg	1	Suècia	66
Egipte	1	Índia	3	Mèxic	5	Suïssa	74
Bèlgica	19	Irlanda	14	Moldàvia	1	Eslovàquia	1
Bòsnia	1	Islàndia	3	Namíbia	2	Eslovènia	3
Brasil	33	Israel	3	Nepal	1	Sudàfrica	21
Xile	2	Itàlia	32	Nova Zelanda	21	Espanya	15
Xina	2	Japó	8	Holanda	73	Taiwan	5
Dinamarca	50	Iugoslàvia	1	Noruega	51	Tanzania	1
Alemanya	525	Canadà	9	Àustria	29	Tailàndia	2
Rep. Dominicana	1	Kènia	3	Pakistan	1	Txecoslovàquia	8
Equador	4	Colòmbia	5	Perú	4	Estats Units	60
Estònia	7	Corea	1	Filipines	2	Ucraïna	9
Finlàndia	33	Croàcia	8	Polònia	11	Hongria	18
França	1	Letònia	5	Portugal	2	Uruguai	1
Vietnam							